

ПРОБЛЕМИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Рябуха О. О.

*аспірант кафедри менеджменту та державної служби
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси, Україна*

В процесі навчання студенти будь-яких рівнів освіти вдаються до плагіату під час написання письмових робіт, списують на іспитах, звертаються до допомоги інших студентів або до послуг інших людей для виконання завдань, які потребують самостійного вирішення, тобто вдаються до практик академічної нечесності.

Академічна нечесність – широко поширене явище як у вітчизняних, так і в закордонних закладах вищої освіти [1]. Під ним, як правило, маються на увазі нечесні прийоми або заборонені правилами університету дії, що належать до навчальної діяльності та здійснюються студентами для досягнення несправедливої переваги в навчанні.

Нечесність в науці включає в себе наступні види порушення академічної доброчесності: фабрикація (вигадування даних), фальсифікація (маніпулювання вигаданими даними для продукування вигаданих наукових результатів) і плагіат (подання чужих наукових праць та ідей за власні).

Прояв різних форм академічної нечесності спостерігається як в середовищі викладачів, так і серед студентів [3]. Подібна практика свідчить про низький рівень дослідницької культури, етики і поваги до колег.

Розробка ефективних заходів запобігання академічній нечесності у навчальних закладах неможлива без розуміння того, що саме стимулює студентів вдаватися до обманных практик, а що мотивує бути чесними у своєму навчанні [2].

Визначимо основні причини академічної нечесності. По-перше, навіть у чесних студентів недостатньо стимулів підтримувати дотримуватися академічної етики. В Україні студенти навчаються у невеликих та стабільних за складом групах (15–20 осіб) впродовж усіх років здобуття освіти, що може сприяти формуванню внутрішньої групової солідарності. Списування в такому випадку може розглядатися як форма взаємодопомоги, а повідомлення викладачеві

про студента, що списує, може вважатися етично неприпустимим актом зради. Крім того, здобувачі освіти засуджують студентів, які повідомляють викладачам про те, що інші списують.

По-друге у викладачів недостатньо стимулів виставляти незадовільні оцінки у разі виявлення фактів академічної нечесності, адже, це може збільшувати навантаження через необхідність проведення додаткових іспитів (перескладання, роботи комісій). Також, незадовільні оцінки можуть стати причиною відрахувань, що в свою чергу негативно позначиться на фінансуванні університетів, оскільки виділення бюджетних коштів багато в чому залежать від кількості учнів, а вибуття студентів, що становить понад 10%, фіксується як невиконання закладом освіти державного замовлення.

І нарешті, по-третє, сприяти поширеності академічної недоброчесності можуть застарілі практики викладання та оцінювання. Вітчизняні студенти проводять значну частину часу на лекціях, переписуючи навчальний матеріал з дошки/слайдів, а також запам'ятовуючи цей матеріал. В освітньому процесі, в якому заохочується запам'ятовування та відтворення інформації, практики копіювання стають адекватною реакцією на недосконалий педагогічний дизайн, орієнтований на запам'ятовування та відтворення знань.

Отже, визначивши основні причини виникнення академічної нечесності, опишемо можливості його подолання у сучасній освіті. Натеper адміністрація та керівництво закладів вищої освіти зазвичай покладають відповідальність за академічну нечесність, зокрема плагіат, на самих студентів та їх викладачів [3]. У випадках виявлення плагіату та інших форм академічного шахрайства до студентів згідно з регламентами ЗВО можуть бути застосовані заходи дисциплінарного стягнення від зауваження, недопуску до захисту кваліфікаційної роботи, необхідності переробити роботу до відрахування, що є характеристикою карального дискурсу. Положення щодо застосування заходів дисциплінарного покарання, носять обов'язковий характер, що свідчить про те, що у вітчизняних ЗВО перевага надається каральному підходу, а не ціннісному. У той же час все більше уваги починає приділятися останньому зазначеному підходу з боку адміністрації навчальних закладів, оскільки злиття системи етичного регулювання з адміністративною, можна сказати, перетворило етичне регулювання на каральний механізм адміністративної системи. Проте, останнім часом у закладах вищої освіти спостерігається поновлення обговорень проєктів етичних кодексів для боротьби з академічним плагіатом. Крім того, у багатьох ЗВО вже ухвалені кодекси доопрацьовуються та оновлюються; у них, наприклад, з'являються пункти, що стосуються сталого розвитку та наукового середовища. Усе це свідчить про те, що,

незважаючи на превалювання карального підходу, керівництво закладів освіти намагається знайти йому альтернативу.

Таким чином, менеджменту ЗВО доцільно звернути особливо пильну увагу на контекстуальні фактори, такі як поведінка викладачів та поведінка здобувачів освіти, на освітній клімат, який здатний або стимулювати студентів вдаватися до нечесних прийомів у процесі навчання або стримувати від їх використання.

Список посилань

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих / За заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.

2. Оніщик Ю. Академічна доброчесність як основа сталого розвитку закладів вищої освіти. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2019. № 2. С. 7–9.

3. Струнсе В. Місія досяжна: підвищення академічної чесності в українській освіті. *Прозорість і корупція в системі вищої освіти України*. Київ.: Таксон, 2003. С. 272–275.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-175>

ДОТРИМАННЯ ВИМОГ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОПП «ЕКОЛОГІЯ, ЕКОМЕНЕДЖМЕНТ ТА ЕКОАУДИТ»

Салавор О. М.

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри екології та екоменеджменту
Національний університет харчових технологій
м. Київ, Україна*

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Саме таке визначення дає Стаття 42 Закону України [1].

Міжнародний центр академічної доброчесності визначає академічну доброчесність як дотримання таких п'яти фундаментальних цінностей: